

Ocalimy Świat!

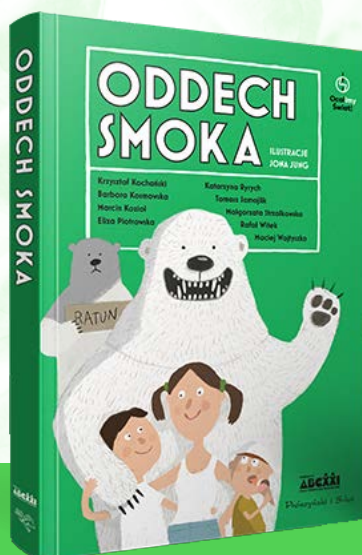
Ekoprogram z charakterem
dla uczniów szkół podstawowych

Scenariusz dla klasy I

na podstawie opowiadania
opowiadania Marcina Koziola

„W Pelagii”

z tomu

Temat

Jak chronić środowisko naturalne człowieka?

Wartości moralne do omówienia

odpowiedzialność, zaangażowanie

Czas realizacji

3 godziny lekcyjne

Opowiadanie i scenariusz mogą być wykorzystane też w klasach II-IV.

Scenariusz dla klasy I

na podstawie opowiadania Marcina Koziota
„W Pelagii” z tomu „Oddech smoka”

MATERIAŁY EDUKACYJNE

- ✓ zbiór opowiadań „Oddech smoka”; opis wartości na końcu zbioru
- ✓ poradnik „Z dzieckiem w świat wartości” Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej

INNE ŹRÓDŁA INFORMACJI

- ✓ film o segregowaniu śmieci: <https://www.youtube.com/watch?v=GlaEYPeN-5o>
- ✓ jak segregować śmieci: <https://naszesmieci.mos.gov.pl/jak-segregowac>

POMOCE I MATERIAŁY

- ✓ Czyste śmieci (wytłoczki po jajkach, gazety, butelki plastikowe po wodzie, inne)
- ✓ kartki A3 lub większe w kolorach pojemników na śmieci
- ✓ papierowe paski z napisami
- ✓ zużyta bateria paluszek, elektrośmieć, np. stara ładowarka do telefonu
- ✓ spinacze

CO WARTO ZROBIĆ WCZEŚNIEJ?

- ➔ Kilka dni przed zajęciami warto poinformować rodziców o potrzebie przyniesienia przez dziecko do klasy czystych śmieci/opakowań, np.: wytłoczki po jajkach, pudełka po kosmetykach, herbacie, butelki plastikowej, korka), a także nożyczek, taśmy/kleju
- ➔ Zapoznać się z tekstem Marcina Koziota „W Pelagii”
- ➔ Obejrzeć 6-minutowy film Kasi Gandor o segregowaniu śmieci:
<https://www.youtube.com/watch?v=GlaEYPeN-5o>
- ➔ Przygotować kartki wielkości co najmniej A3 w kolorach: niebieskim, zielonym, żółtym, brązowym, czarnym oraz napisy na paskach papieru do przyklejenia na kartkach: papier, szkło, metale i tworzywa sztuczne, odpady bio (biodegradowalne), odpady zmieszane

Scenariusz dla klasy I

na podstawie opowiadania Marcina Koziota
„W Pelagii” z tomu „Oddech smoka”

CO WARTO ZROBIĆ WCZEŚNIEJ?

- ➔ Przygotować czyste śmieci, które będziecie segregować – oczywiste odpady (jak korek plastikowy, podarta kartka) oraz mniej oczywiste z punktu widzenia segregacji (np. karton po mleku, kawałek tapety, paragon sklepowy); śmieci szklane lub bioodpady można mieć narysowane lub wydrukowane
- ➔ Przygotować baterię np. typu paluszek oraz dowolny elektrośmieć (słuchawki, stary smartfon, kabel USB, lampkę LED, nieużywaną już, starą ładowarkę do telefonu, zepsutą zabawkę dziecięcą na baterie)
- ➔ Przygotować dodatkowo niewielkie karteczki (np. typu post-it) w kolorze: niebieskim, zielonym, żółtym, brązowym, czarnym
- ➔ Wydrukować Załącznik nr 1 – po jednej kartce na dwie osoby

INSPIRACJE, DODATKOWE MATERIAŁY:

- ➔ https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/EKSPERYMENTY%20PRZYRODNICZE%20czlowiek%20i%20srodowisko%20%281%29_0.pdf – dzikie wysypiska śmieci str. 2
- ➔ <https://www.wwf.pl/edukacja-wwf/program-edukacji-ekologicznej-przyjaciele-pandy> – program edukacji ekologicznej przyjaciele pandy
- ➔ https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/ksiazka_WWF_Jis_podstawowa_0.pdf – scenariusze o segregowaniu śmieci z kartami pracy (od str. 8)

Opowiadanie i scenariusz mogą być wykorzystane też w klasach II-IV.

Prowadząc lekcje w oparciu o ten scenariusz, realizujesz podstawę programową

✓ EDUKACJA POLONISTYCZNA

Uczeń:

- ✓ słucha z uwagą lektur i innych tekstów czytanych przez nauczyciela, uczniów i inne osoby
- ✓ wypowiada się w formie uporządkowanej i rozwiniętej na tematy związane z przeżyciami, zadaniem, sytuacjami szkolnymi, lekturą czy wydarzeniem kulturalnym

✓ EDUKACJA PRZYRODNICZA

Uczeń:

- ✓ segreguje odpady i ma świadomość przyczyn i skutków takiego postępowania

✓ EDUKACJA TECHNICZNA

Uczeń:

- ✓ planuje i realizuje własne projekty/prace
- ✓ wykonuje przedmiot/model/pracę według własnego planu i opracowanego sposobu działania

✓ ETYKA

Uczeń:

- ✓ dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory

✓ KRYTERIA SUKCESU UCZNIWA

- ✓ tworzy wypowiedzi ustne w nawiązaniu do treści tekstu, odpowiada na pytania nauczyciela dotyczące tekstu
- ✓ zna i stosuje zasady prawidłowej segregacji śmieci
- ✓ rozumie potrzebę recyklingu i umie podać co najmniej jeden przykład powtórnego wykorzystania śmieci
- ✓ wie, jakie odpady zaliczamy do niebezpiecznych i gdzie je oddajemy
- ✓ wie, na czym polega odpowiedzialność za czyste środowisko
- ✓ wykonuje pracę plastyczno-techniczną z wykorzystaniem czystych śmieci

PRZEBIEG ZAJĘĆ

- ➔ **Przeczytaj uczniom/uczennicom tekst opowiadania „W Pelagii” Marcina Koziółta.**
- ➔ **Porozmawiaj z dziećmi o wysłuchanym tekście, zadając przykładowe pytania:**
  - ❓ Czego nazwą jest „Pelagia”?
  - ❓ Kogo odwiedzała tam Amelka?
  - ❓ Jakie problemy związane z ochroną środowiska porusza opowiadanie?
(zmniejszanie się zasobów wody – wysychanie jeziora, zaśmiecanie lasu, zatrucie gleby, segregowanie śmieci)
  - ❓ Dlaczego baterii nie możemy wyrzucić razem z innymi śmieciami?
(jest to odpad niebezpieczny – podczas rozkładu uwalniają się niebezpieczne dla środowiska substancje, które wnikają w glebę i dostają się do wód gruntowych, które potem trafiają do rzek i wodociągów)
  - ❓ Czym jest recykling?
(powtórne wykorzystanie odpadów po to, aby stworzyć nowy produkt); poproś o podanie znanych dzieciom przykładów recyklingu
  - ❓ Kto zachowuje się odpowiedzialnie w tym opowiadaniu, a kto jest zaangażowany?
(jak rozmawiać o wartościach, jak je nazywać i rozumieć, przeczytasz na końcu tomu opowiadań „Oddech smoka” oraz w poradniku „Z dzieckiem w świat wartości”)
  - ❓ Dlaczego niektórzy ludzie zostawiają w lesie śmieci? O czym świadczy takie zachowanie?
  - ❓ Jakich cech charakteru brak takim osobom?
(szacunku do siebie i innych oraz do przyrody, uczciwości, odpowiedzialności, przyzwoitości, mądrości)
  - ❓ Czym grozi pozostawianie śmieci w lesie?
(pożarem, zatruciem/zranieniem lub śmiercią zwierząt, zatruciem wód gruntowych)
- ➔ **Usiądźcie razem w kręgu na dywanie. W środku koła połóż kartki formatu A3 (lub większe) w kolorach: niebieskim, zielonym, żółtym, brązowym, czarnym. Wyjaśnij uczniom/uczennicom, że w zadaniu, które za chwilę będą wykonywać, kartki te będziemy traktowali jak pojemniki lub worki na różne rodzaje śmieci.**

Wyjaśnij dzieciom, co należy wrzucać do pojemników/worków o określonym kolorze. Warto jednocześnie wyświetlać te informacje na ekranie. Jeśli niektóre dzieci mają już doświadczenie i wiedzę, co powinno być wrzucane do poszczególnych pojemników, poproś o podawanie propozycji i/lub uzupełnianie wyświetlonej listy.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

☑ KOLOR ŻÓŁTY - Metale i tworzywa sztuczne.

+ Należy tu wrzucać:

- odkręcone i zgniecione plastikowe butelki po wodzie i napojach
- nakrętki plastikowe i metalowe
- plastikowe opakowania po produktach spożywczych
- opakowania wielomateriałowe (np. kartony po mleku i sokach)
- opakowania po środkach czystości (np. proszkach do prania) kosmetykach (np. szamponach, paście do zębów) itp.
- plastikowe torby, worki, reklamówki, folie
- aluminiowe puszki po napojach i sokach
- puszki po konserwach
- folię aluminiową
- metale kolorowe
- kapsle, zakrętki od słoików

- Nie należy wrzucać:

- butelek i pojemników z zawartością
- plastikowych zabawek z elektroniką lub wielomateriałowych
- opakowań po lekach i zużytych artykułów medycznych
- opakowań po olejach silnikowych
- części samochodowych
- zużytych baterii i akumulatorów
- puszek i pojemników po farbach i lakierach
- zużytego sprzętu elektronicznego i AGD

☑ KOLOR NIEBIESKI - Papier

+ Należy tu wyrzucać:

- opakowania z papieru, karton, tekturę
- katalogi, ulotki
- gazety i czasopisma
- papier szkolny i biurowy, zadrukowane kartki
- zeszyty i książki
- papier pakowy
- torby i worki papierowe

- Nie należy wyrzucać:

- ręczników papierowych i zużytych chusteczek higienicznych
- papieru zatłuszczonego lub mocno zabrudzonego
- kartonów po mleku i napojach
- papierowych worków po nawozach, cemencie i innych materiałach budowlanych
- tapet
- pieluch jednorazowych i innych materiałów higienicznych
- zatłuszczonych jednorazowych opakowań z papieru i naczyń jednorazowych

PRZEBIEG ZAJĘĆ

☑ KOLOR ZIELONY - Szkło

+ Należy tu wyrzucać:

- szklane butelki i słoiki po napojach i żywności (w tym szklane butelki po olejach roślinnych)
- szklane opakowania po kosmetykach (jeżeli nie są wykonane z trwale połączonych kilku surowców)

- Nie należy wyrzucać:

- ceramiki, doniczek, porcelany, kryształów
- szkła okularowego
- szkła żaroodpornego
- szklanych zniczy z woskiem
- żarówek i świetlówek
- reflektorów
- opakowań po lekach, rozpuszczalnikach, olejach silnikowych
- luster
- szyb okiennych i zbrojonych
- monitorów i lamp telewizyjnych
- termometrów i strzykawek

☑ KOLOR BRĄZOWY - Odpady BIO (biodegradowalne)

+ Należy tu wyrzucać:

- odpadki warzywne i owocowe (w tym obierki itp.)
- gałęzie drzew i krzewów
- skoszoną trawę, liście, kwiaty
- trociny i korę drzew
- niezaimpregnowane drewno
- resztki jedzenia, z wyjątkiem resztek z produktów odzwierzęcych

- Nie należy wyrzucać:

- produktów odzwierzęcych: masła, sera, wędlin, kości zwierząt
- oleju jadalnego
- odchodów zwierząt
- popiołu z węgla kamiennego
- leków
- drewna impregnowanego
- płyt wiórowych i pilśniowych MDF
- ziemi i kamieni
- innych odpadów komunalnych (w tym niebezpiecznych)

PRZEBIEG ZAJĘĆ

🕒 KOLOR CZARNY - Odpady zmieszane

Tutaj należy wrzucać wszystko to, czego nie można odzyskać podczas recyklingu (zawartość worków do odkurzaczy, paragony sklepowe, zbite lub uszkodzone naczynia szklane, zużyte pieluchy, stare ręczniki, chusteczki papierowe, żwirek z kuwety itd.), ale z wyłączeniem odpadów niebezpiecznych (w tym leków, elektrośmieci).

Źródło: <https://naszesmieci.mos.gov.pl/jak-segregowac>

➔ Wyjmij baterie (paluszki) i poproś o położenie na właściwej kartce, a potem wskaż dzieciom jakiś elektrośmieć (np. popsutą suszarkę do włosów) i poproś o to samo.

Oczywiście i w pierwszym i drugim przypadku nie ma właściwej kartki! Baterie jako odpad niebezpieczny wrzucamy do pojemników na baterie lub oddajemy do PSZOK (Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych). Elektrośmieci oddajemy do punktu zbierania elektrośmieci, do PSZOK-u lub wrzucamy do specjalnych pojemników, które często stoją w parkach, na skwerach miast.

Uwaga: Bateria nie jest elektrośmieciem! Ponieważ jest bardzo niebezpieczna dla środowiska, nie może być składowana razem z popsutymi urządzeniami elektrycznymi.

Sprawdź i przekaz uczniom, gdzie najbliżej szkoły znajdują się pojemniki na zużyte baterie czy elektrośmieci. Podkreśl, że wyrzucenie baterii lub elektrośmieci do niewłaściwych pojemników lub na ziemię spowoduje, że niebezpieczne substancje, które się w nich znajdują, dostaną się do powietrza, ziemi, wód. To zagraża nie tylko środowisku, ale też człowiekowi, gdyż rośliny, które „piją” skażoną wodę, trafiają bezpośrednio na nasz talerz lub są paszą dla zwierząt, które zjadamy.

Ważne jest, aby w rozmowie o segregowaniu odpadów wybrzmiało, czym jest odpowiedzialność i zaangażowanie w kontekście dbania o środowisko.

Wyjaśnij dzieciom istotę **ODPOWIEDZIALNOŚCI**. Poproś o podanie przez nie przykładów zachowań odpowiedzialnych i nieodpowiedzialnych. Powiedz, że jeśli ktoś chce być szanowany przez innych (żeby liczyli się z nim i poważali go nie ze strachu, ale z respektu dla jego cech, umiejętności i zachowań), musi postępować odpowiedzialnie, to znaczy: wykonywać swoje obowiązki i zobowiązania, dotrzymywać słowa, dbać nie tylko o siebie (swoje zdrowie, rozwój, edukację, sposób spędzania czasu, dobór przyjaciół), ale także troszczyć się o innych, o zwierzęta, środowisko, o przyszłość kolejnych pokoleń. Wtedy staje się człowiekiem mądrym i dba o wspólne, powszechne **DOBRO**.

➔ ZADANIE

Teraz wspólnie z dziećmi połącz spinaczami paski z nazwami kategorii śmieci z właściwymi kolorowymi kartkami, symbolizującymi pojemniki na śmieci (nie używamy taśmy klejącej, dzięki czemu później łatwiej je będzie rozdzielić i kartki oraz paski z napisami wyrzucić do pojemnika na papier). Poproś je, by na każdej z kartek umieściły odpowiedni rodzaj przyniesionych wcześniej czystych śmieci. Po położeniu na właściwych kartkach wszystkich śmieci sfotografujcie

PRZEBIEG ZAJĘĆ

telefonami „zawartość” każdego pojemnika, czyli odpady leżące na kolorowej kartce. Podziel uczniów na tyle zespołów, ile jest kolorowych kartek ze śmieciami. Niech każdy zespół zrobi plakat z rysunkiem śmieci, jakie znalazły się we wskazanym im pojemniku. Na plakacie można dopisać, jakie jeszcze śmieci mogą być wrzucane do pojemnika/worka danego koloru. Zróbcie w klasie/szkole wystawkę plakatów pod hasłem – **Segregujemy, bo wiemy!**

➔ **Wróć do rozmowy rozpoczynającej lekcję. Segregowanie sprawia, że niepotrzebne śmieci będziemy mogli ponownie wykorzystać.**

Jako przykład pokaż te, które można użyć ponownie (szklane opakowania) lub te, które powstały z recyklingu. Przykłady:

- ☑ blok rysunkowy lub papier toaletowy powstały z makulatury
- ☑ miska żaroodporna, która powstaje z drzwiczek od lodówki
- ☑ ze zmielonej plastikowej obudowy komputera powstają ławki, krzeselka, materiał na utwardzanie dróg
- ☑ metale zawarte w smartfonach: złoto, miedź, srebro, platynę wykorzystuje się ponownie przy produkcji czajników, instrumentów muzycznych, plomb dentystycznych
- ☑ ze starych kabli i przewodów tworzy się włókna do żagli, linki do namiotów

Ważne, aby na końcu rozmowy wybrzmiała konkluzja, która potwierdza potrzebę segregowania śmieci jako ważny etap w procesie recyklingu, a tym samym wspólnej odpowiedzialności za przyrodę.

➔ **Zabawa ruchowa – w dowolnych miejscach sali zawieś kartki w kolorach podanych wcześniej. Następnie powiedz głośno nazwę odpadu, np. szklany stoik, zadaniem dzieci jest stanąć przy kolorze, który pasuje do szkła. Powtarzaj zabawę kilkakrotnie.**

➔ **Zaproś uczniów do tworzenia śmieciostyki.**

Pokaż, że czyste odpady to świetny materiał do kreatywnych działań plastyczno-technicznych. Ważne jest jednak, by tak łączyły różne materiały i tworzywa, by po zakończeniu działań plastycznych i zakończeniu ich wystawy dało się je odczepić i odpowiednio posegregować. Poproś, aby dzieci samodzielnie lub w parach stworzyły z materiałów, które przyniosły, różne postaci – zwierzęta, roboty, budowle. Następnie poproś, aby wymyśliły historię swojej postaci: jak ma na imię, gdzie mieszka, co lubi robić/jeść, czego nie lubi, kto ją stworzył (w przypadku budowli, do czego służy).

➔ **Przeznacz czas na prezentację postaci/budowli, które dzieci stworzyły i opowiadanie historii.**

Znajdź miejsce w sali na ekspozycję dziecięcych prac i ustawcie je tam razem.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

➔ Zapytaj dzieci, co możemy wspólnie, w naszej klasie zrobić, aby chronić przyrodę?

- ❓ Może to będzie segregacja śmieci? Jak ją przeprowadzimy?
- ❓ Co jest nam do tego potrzebne?
- ❓ Może urządzimy szkolną zbiórkę elektrośmieci/makulatury/baterii?
- ❓ A może będziemy na zajęciach plastycznych częściej korzystać z czystych śmieci, zaś na zajęciach przedmiotowych - z kartek jednostronnie zadrukowanych?
- ❓ Może pomalujemy pudełka po herbacie, by stanowiły pojemniki na skarby?
- ❓ Może nauczymy się tworzyć pożyteczne rzeczy ze skrawków materiałów - np. torby, zabawki?

Ale najważniejsze – produkujemy mniej śmieci!

A zatem:

- ✔ Nie kupujemy niepotrzebnych rzeczy, tylko dlatego, że są reklamowane lub znajomi takie posiadają; generalnie kupujemy mniej, używamy wielokrotnych opakowań – słoików, butelek, torebek foliowych.
- ✔ Dajmy drugie życie np. kubeczkom po jogurcie, które mogą stać się doniczkami dla roślin w klasie).
- ✔ Naprawiamy zabawki, a za zgodą rodziców dzielimy się lub wymieniamy z koleżankami/kolegami zabawkami, które są niezniszczone, ale już nam się znudziły.
- ✔ Spróbujmy zastosować – przez tydzień – filozofię ZERO WASTE. Poproś dzieci, by porozmawiały z rodzicami, innymi krewnymi lub znajomymi, co to oznacza i na ile jest możliwe do stosowania. Nie zawsze uda się osiągnąć zero odpadów, ale każde zmniejszenie ilości śmieci jest korzystne dla planety!

Uwaga: Podczas dowolnej zbiórki (makulatury, korków, elektrośmieci, baterii) ważne jest, aby finalnie dzieci odczuły sprawczość swoich działań. W jaki sposób? Na przykład zebraną liczbę kilogramów makulatury przeliczcie na konkretną liczbę drzew, która dzięki nim zostanie uratowana. Każde zebrane 60 kg makulatury to uratowane 1 drzewo. Dodatkowo pieniądze uzyskane ze sprzedaży makulatury można przeznaczyć na klasowe wspólne działanie – np. zakup sadzonek drzew do posadzenia na terenie szkoły (za zgodą dyrekcji) lub kwiatów w doniczkach do klasy. W przypadku zbierania korków plastikowych warto je zebrać w ramach akcji ratującej zdrowie jakiegoś chorego dziecka. Po przeprowadzeniu takich działań porozmawiaj dzieciom o zaangażowaniu w różne wspólne sprawy (możesz skorzystać z opisu tej wartości zamieszczonego na końcu zbioru opowiadań).

Scenariusz dla klasy I

na podstawie opowiadania Marcina Koziota
„W Pelagii” z tomu „Oddech smoka”

PRZEBIEG ZAJĘĆ

ZAANGAŻOWANIE jest ważną wartością moralną.

Nie wystarczy myśleć z troską o planecie - trzeba się osobiście włączyć w działania na jej rzecz, robić coś dobrego. Zapytaj, jak się czują po wprowadzeniu różnych zmian w stylu swojego życia i dysponowania rzeczami, gdy wiedzą, że pomogły: np. uratowały drzewo, zmniejszyły ślad węglowy (ilość CO₂ powstającego przy produkcji różnych towarów, bo mniej ich kupują i segregują śmieci), namówiły rodzinę na wycieczki piesze i rowerowe zamiast samochodowych, używają wielokrotnych opakowań? Ich działania świadczą o tym, że im zależy. Taka postawa i w konsekwencji konkretne działania na rzecz wspólnego DOBRA dają podstawę do zasłużonej dumy z siebie. Możesz powiedzieć, że Ty jesteś też z nich bardzo dumna/dumny!